

Kozlovskii Yu. M., Stechkevych O. O.

THE MAIN FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL STEM-EDUCATION
IN THE CONTEXT OF THE INTEGRATIVE-PROBLEMATIC APPROACH

The article deals with the peculiarities of STEM-education in the system of the vocational school. The expediency of combining integrative and problematic approaches on the basis of leading ideas and tasks of professional education is substantiated. It is proved that this approach is an effective means of introducing STEM-education for the formation of professional competencies in the vocational training of students and promoting its optimization, developing critical thinking as well as creativity of the individual etc. The main features and tasks of professional STEM-education in the context of the integrative-problematic approach are formulated, in particular the use of psychological techniques and means of integrating knowledge and skills in the process of solving the problem, the possession of the methods of analysis and synthesis for clarification of the statement and problem solving, the possession of organizational skills, the availability which distinguishes the integration from the method of synthesis, the flexibility of knowledge as the ability to integrate and replace it at different stages, depending on a specific professional purpose; readiness to the solution of professional problems, the willingness to integrate various aspects of knowledge and activities, the ability to integrate the resources, knowledge and actions in the process of solving the problem in definite situations, the ability to integrate creatively the changing aspects of the solution of the problem in its dynamic development, the ability to formalize certain aspects and stages solution of the problems. It is necessary to focus attention not only on the improvement but on the optimization in the professional activity, the development of critical thinking as a leading feature of a professional, the ability to integrate indicators to control the process of the solution of the problems, the ability to orient myself in the ambiguous situation in solving professional problems, the ability to assess the level and correctness of problem solving, the ability to address the problem correctly, the ability to make decisions in non-standard situations, the awareness of the consistency and logic of professional actions etc.

Key words: problematic approach, integration, integrative approach, development, vocational education, STEM-education, vocational STEM-education, integrative-problematic approach.

Дата надходження статті: 29 червня 2018 р.

УДК 378.17:371.132

Мешко Г. М., Мешко О. І.*

ПРОФЕСІЙНЕ ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛІВ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ: БАЖАНЕ І РЕАЛЬНЕ

Стаття присвячена дослідженню стану здоров'я вчителів, виявленню глибини їхньої мотивації до здійснення здоров'ятворчої діяльності, рівня готовності до збереження й зміцнення професійного здоров'я, особливостей їхньої внутрішньої картини професійного здоров'я. Проаналізовано результати анкетування вчителів, що дало змогу виявити високий рівень захворюваності вчителів, негативні тенденції в їхньому психічному статусі, низький ступінь володіння прийомами зняття емоційного напруження, технологіями збереження здоров'я, невисокий рівень професійної стресостійкості, загалом недостатню компетентність у питаннях здоров'язбереження. Визначено стратегічні напрями й відповідні їм завдання щодо збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів у закладі загальної середньої освіти, що передбачають сприяння духовному здоров'ю, покращення соціального здоров'я, покращення стану психічного здоров'я, підвищення рівня фізичного здоров'я. Окреслено заходи щодо забезпечення професійного здоров'я вчителів: інформування, емоційна підтримка, створення умов для самореалізації педагога, формування самоефективності його особистості, психологічний супровід успішної професіоналізації. Визначено, що діяльність адміністрації, шкільної психологічної служби повинна спрямовуватися на профілактику виникнення професійного стресу, корекцію хронічного стресу професійного походження, попередження

* © Мешко Г. М., Мешко О. І.

виникнення емоційного вигорання, професійних деформацій, деструкцій, дисгармоній. Указано на необхідність розроблення теоретичних і практичних аспектів формування здоров'язбережувальної педагогічної системи закладу освіти, яка повинна охоплювати моніторинг стану здоров'я вчителів, медичну профілактику, психологічний супровід, профілактичні та оздоровчі заходи, використання сучасних технологій збереження і зміцнення професійного здоров'я, психотехнологій самооздоровлення.

Ключові слова: професійне здоров'я вчителя, стан професійного здоров'я, збереження і зміцнення професійного здоров'я, здоров'ятворча діяльність, внутрішня картина професійного здоров'я, готовність до здоров'язбережувальної діяльності.

Сучасна школа потребує вчителя, здатного зберігати «професійну форму», досягати професійного довголіття, долати професійні труднощі з найменшими втратами для здоров'я. Професійно-педагогічна діяльність вимагає певного рівня психологічного й психофізіологічного статусу вчителя, що забезпечує її успішність і якість. Здоров'я педагога є необхідною передумовою компетентнісного виконання ним посадових обов'язків і водночас важливою складовою його професійної придатності.

Учительство як соціальна група відзначається наявністю високого рівня захворюваності, низькими показниками фізичного й психічного здоров'я, підвищеним ризиком виникнення невротичних і психосоматичних розладів. У працівників системи освіти визначено найбільш високий рівень «накопичення» важких форм неврозу [1, с. 161]. Серед педагогів поширеними є професійне вигорання, емоційна нестійкість, дисгармонійність особистості.

На стан здоров'я учителів впливає дуже велика кількість чинників. Одні чинники позитивно впливають на стан професійного здоров'я, інші – навпаки, сприяють розвитку передхвороби і хвороби, тобто є чинниками ризику для педагога, для його професійного здоров'я. Погіршенню здоров'я педагога сприяють соціальна незахищеність, непрестижність учительської професії, труднощі професійної міжособистісної взаємодії в конфліктогенних ситуаціях, інформаційні перевантаження, багатофункціональність соціально відповідальної діяльності. Чинниками ризику для професійного здоров'я вчителя виступають висока емоційна затратність і стресовість педагогічної діяльності, відсутність у школах умов для зняття психоемоційної втоми, недостатня компетентність у питаннях збереження і зміцнення здоров'я.

Педагогічна діяльність супроводжується не тільки негативними чинниками. Як і будь-яка професія, праця вчителя приносить свої позитивні переживання, емоції, які можуть сприяти зміцненню здоров'я. Такими чинниками можуть бути: позитивна оцінка навчально-пізнавальних результатів учнів (високі показники на екзамені, зовнішньому незалежному оцінюванні, контрольній роботі, перемога на олімпіадах, конкурсах, змаганнях); сприятливий психологічний клімат у педагогічному колективі, підтримка колег, заслужений авторитет і повага; кар'єрне зростання; моральні і матеріальні стимули; вдячність учнів, батьків і т.п.

У дослідженнях багатьох учених (В. Бобрицька, Я. Герцак, Г. Грішина, Е. Перевозчикова, Н. Рибачук, І. Яковлева та ін.) відзначається, що разом зі збільшенням стажу роботи в школі погіршується здоров'я вчителів, зростає кількість педагогів із психосоматичними порушеннями і хронічними захворюваннями.

Як справедливо зауважує Л. Мітіна [5], «ніхто не вчить учителів витримці і самовладанню, умінню зберігати професійну форму, і звідси стільки численних «провалів» у їхньому фізичному і психологічному стані».

Е. Вайнер [2] називає такі вимоги до рівня підготовки педагога у галузі здорового способу життя: 1) усвідомлення здоров'я як цінності, володіння знаннями та вміннями щодо охорони і безпеки життєдіяльності; 2) оволодіння системою знань, що забезпечують збереження і зміцнення здоров'я людини як біологічного організму і як суб'єкта освітнього процесу; 3) оволодіння системою вмінь і навичок, що забезпечують збереження й зміцнення здоров'я людини, розвиток і удосконалення

її психофізіологічних здібностей; 4) володіння організаційно-діяльними вміннями, необхідними для самоаналізу, розвитку своїх творчих здібностей і підвищення кваліфікації.

Надзвичайно актуальною проблемою психолого-педагогічної науки є збереження і зміцнення здоров'я вчителів. У фокусі уваги вчених повинен бути педагог із його далеким від ідеального станом здоров'я. Сьогодні потрібні дослідження, що стосуються профілактики, розроблення превентивних заходів, шляхів збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів. Для вирішення цих складних питань важливе значення має детальний аналіз стану професійного здоров'я педагогів, особливостей їхньої внутрішньої картини професійного здоров'я.

Мета статті полягає у вивченні стану здоров'я вчителів, особливостей їхньої мотивації до здійснення здоров'ятворчої діяльності; аналізі особливостей внутрішньої картини професійного здоров'я; визначенні стратегічних напрямів і завдань щодо збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів.

Анкетування, що проводилось нами [3], мало на меті не тільки виявлення причин, що сприяють погіршенню професійного здоров'я, а й вивчення ступеня усвідомленості педагогами стану свого професійного здоров'я, рівня готовності до його збереження і зміцнення. Анкетуванням було охоплено 360 учителів Тернопільської області.

Нами встановлено, що більшість педагогів інтерпретують професійне здоров'я як готовність виконувати посадові обов'язки, інші розуміють його як урівноваженість, узгодженість, внутрішній спокій, дехто – як активність, творчість, духовність.

Найчастіше вчителі називають такі захворювання, до яких мають схильність: хвороби серцево-судинної системи, нервової, дихальної систем; патологію судин головного мозку (порушення мозкового кровообігу), органів травлення, опорно-рухового апарату (остеохондроз). Практично у всіх опитаних педагогів захворювання розвиваються на фоні емоційної нестабільності та астенизації. Погіршення показників здоров'я особливо спостерігається у фахівців, стаж роботи в школі яких перевищує 15-20 років.

Оцінюючи загальний стан свого здоров'я, більшість педагогів (67,5 %) вибрали варіант відповіді «задовільний». Варіант «відмінний» не був обраний жодним респондентом, варіант «добрий» вибрали 108 педагогів (30 % опитаних), 9 педагогів (2,5 %) оцінили стан свого здоров'я, як незадовільний. Учителі зазначають, що, коли хворіють, у більшості випадків (52,8 %) лікарняний беруть рідко, майже ніколи – 32,2 % опитаних. Пояснюють причину цього таким чином: «уважаю, що хвороба пройде сама собою», «не звертаю уваги на стан здоров'я», «немає часу», «немає коштів». Та й підвищене почуття відповідальності змушує вчителя йти на роботу навіть тоді, коли потрібно взяти листок непрацездатності. Завжди звертаються за кваліфікованою медичною допомогою лише 15 % опитаних педагогів.

На думку вчителів, стан їхнього здоров'я заважає продуктивній професійній діяльності: відповідь «так» вибрали 15 педагогів, «швидше так, ніж ні» – 208, «швидше ні, ніж так» – 91; «ні» – 37, «важко відповісти» – 9. Відповідаючи на питання анкети «Чи маєте ви можливість отримати своєчасну психологічну допомогу при вирішенні особистісно-професійних проблем?», 342 із 360 опитаних педагогів (92,49 %) вибрали варіант відповіді «ні», а решта – «швидше ні, ніж так». Позитивної відповіді на це питання не було виявлено. Більшість учителів відзначили, що в школі, де вони працюють, немає умов для відпочинку, зняття емоційного напруження. Тільки семеро педагогів відповіли ствердно на це питання, указавши на наявність у школі відповідних кімнат, зокрема кімнат духовності, кімнат психологічного розвантаження.

Результати анкетування свідчать про негативні тенденції в психічному статусі учителів. Тільки в 62 педагогів (це приблизно кожен шостий) домінує стійкий позитивний бадьорий емоційний стан. Більша частина учителів (70,6 %) знаходяться в школі зі змінним настроєм (відповіді «домінує нестійкий, частіше позитивний емоційний стан» вибрали 164 педагоги (45,3 %), «нестійкий, частіше негативний

емоційний стан» – 91 педагог (25,3 %)). В 11,9 % опитаних педагогів у школі переважає негативний, пригнічений стан. Більшість педагогів відчують психоемоційне напруження від роботи в школі. Водночас вони не володіють прийомами зняття психоемоційного напруження, не завжди знають, як вирішувати психологічні проблеми, що виникають у зв'язку з професійною діяльністю. Їм нелегко керувати своїми емоціями, володіти собою в ситуаціях професійної взаємодії: 42,8 % учителів відзначили, що при цьому відчують деякі труднощі, а решта вибрали варіант відповіді «важко, зустрічаю значні труднощі».

Причини своїх захворювань педагоги, в основному, пов'язують із так званими «об'єктивними причинами»: несприятливою соціально-економічною ситуацією в країні, негативними умовами праці, напруженістю професійної діяльності, труднощами навчання і виховання сучасних дітей, низьким престижем професії, наявністю несприятливого психологічного клімату в колективі вчителів тощо. Це свідчить про те, що вони не завжди до кінця усвідомлюють справжні причини негативних тенденцій власного здоров'я, які прямо пов'язані з їхнім способом життя, мисленням, поведінкою, невмінням правильно (з валеологічної точки зору) організувати свою життєдіяльність, у т. ч. і професійну.

Відповідаючи на питання анкети «Чи можна назвати спосіб Вашого життя здоровим (розумним)?», 181 педагог (50,3 % опитаних) вибрав відповідь «швидше так, ніж ні», 131 (приблизно 36 %) – «швидше ні, ніж так», 28 (7,8 %) – «ні», 11 (3,1 %) – «важко відповісти». Варто відзначити байдужість у ставленні до свого здоров'я багатьох учителів. Стан здоров'я хвилює їх від випадку до випадку (хвороби, різке погіршення фізичного здоров'я, профілактичний огляд, медична комісія тощо). У педагогів не сформована потреба в збереженні і зміцненні власного здоров'я. Лише 10 % опитаних учителів прагнуть зберігати й зміцнювати своє здоров'я, підтримувати свою «професійну форму».

Для виявлення зв'язку задоволеності професійною діяльністю й самопочуття вчителя було поставлено запитання «Чи виникає у Вас бажання змінити професію? Якщо так, то з яких причин?». Аналіз отриманих результатів свідчить про наявність такої залежності. 29 учителів (7,2 % опитаних) заявили про те, що дуже часто в них виникає бажання змінити професію, 70 учителів (19,4 %) ніколи не прагнули змінити сферу професійної діяльності, а решта – 261 (73,4 %) – вибрали варіанти відповідей «так, інколи» або «дуже рідко».

Причини бажання змінити професію педагоги називають різні: «низька заробітна плата», «фінансові проблеми»; «надзвичайно велика кількість вимог до вчителя, його діяльності», «складність роботи з дітьми в сучасній школі»; «поганий стан здоров'я»; «втома», «постійна психічне напруження», «виснаження», «перевантаження» тощо. Деякі вчителі досить цікаво сформулювали причини розчарувань у педагогічній діяльності: «допекли учні», «виснажливо і важко», «серія неприємностей у педагогічному колективі», «ображають учні, батьки», «великі вимоги – мала зарплата», «відсутність віддачі від учнів» та інші. Багато педагогів називають не одну, а цілу низку причин. Варто зазначити, що молоді вчителі частіше хочуть змінити професію, указуючи такі причини: «важко психологічно», «набридла одноманітність», «брак часу», «розходження поглядів із адміністрацією», «недооцінка керівництва», «надмірна заорганізованість у школі» і т.п. Учителі-чоловіки більше називають фінансові проблеми й відсутність належних умов праці як причини зміни професії.

Варто вказати й на значний відсоток учителів, що незадоволені або частково незадоволені життям (загалом 211 учителів – 58,6 % опитаних). Ці вчителі відзначають незадовільний стан свого здоров'я, а також те, що в школі в них домінує нестійкий, частіше негативний або пригнічений настрій, проблеми особистого характеру (розлучені). Це свідчить про залежність стану професійного здоров'я від сімейного благополуччя, задоволеності життям.

Результати дослідження засвідчили прояви в учителів середнього і високого рівнів особистісної тривожності 48,7 % і 31,6 %, а також домінування високого рівня реактивної

тривожності (62,4 % опитаних). Учителі володіють незначною кількістю моделей подолання стресогенних ситуацій. Це виражається в низьких показниках асертивної поведінки, вступу в соціальний контакт, пошуку соціальної підтримки й у більш високих показниках агресивних, асоціальних та маніпулятивних дій. Моделі поведінки в 68% опитаних пасивні, негнучкі.

Більшість із опитаних учителів відзначають, що не вміють протистояти стресам, долати негативний вплив дистресу на власну особистість, недостатньо володіють інформацією про способи формування стійкості до стресу, технологіями збереження й зміцнення професійного здоров'я.

Учителям бракує знань у галузі педагогіки і психології здоров'я, сучасних технологій здоров'язбереження і самооздоровлення. Професійне здоров'я не розглядається, не усвідомлюється, як одна з важливих умов ефективності педагогічної діяльності, а його збереження і зміцнення – як пріоритетний аспект своєї життєдіяльності. У закладах загальної середньої освіти недостатньо вживаються заходи, використовуються сучасні технології, які спрямовані на збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів.

Результати дослідження свідчать про високий рівень захворюваності вчителів, низький рівень мотивації й загалом готовності до збереження і зміцнення професійного здоров'я, недостатню компетентність у питаннях здоров'язбереження. Наведені дані доповнюють і конкретизують уявлення про чинники професійного здоров'я-нездоров'я фахівців освітньої сфери, їхню внутрішню картину професійного здоров'я.

Сьогодні важливого теоретичного і практичного значення набуває робота з визначення нових граней забезпечення фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я вчителів, формування в них здатності вирішувати складні професійні завдання, вироблення в них професійної стійкості, озброєння механізмами і технологіями самопомоги, самореабілітації, розроблення життєвих і професійних стратегій.

Нами виокремлено такі стратегічні напрями й основні завдання щодо збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів (рис. 1):

1) сприяння духовному здоров'ю, що передбачає розвиток гармонійної ієрархії цінностей і пріоритетів, підвищення рівня духовної культури, актуалізацію духовно-творчого потенціалу, розвиток саногенного мислення;

2) покращення соціального здоров'я, що спрямоване на удосконалення навичок міжособистісної взаємодії, сприяння в реалізації потреби в самоповазі, самовираженні, самореалізації, поглиблення знань і вмінь забезпечувати хороше соціальне самопочуття і соціальний настрій;

3) покращення стану психічного здоров'я, що охоплює завдання підвищувати професійну стресостійкість, розвивати навички поведінкової гнучкості і психічної саморегуляції, професійну самосвідомість і компетентність;

4) підвищення рівня фізичного здоров'я, що передбачає сприяння в дотриманні здорового способу життя, покращення фізичної працездатності, розвиток фізичних якостей, сприяння руховій активності.

Діяльність зі збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів має спрямовуватися на підвищення інтересу вчителів до професійного здоров'я як професійно-особистісної цінності та шляхів його збереження і зміцнення; покращення здатності орієнтуватися в інформації про професійне здоров'я і розумний спосіб життя, чинники їх забезпечення; оволодіння способами реалізації здоров'язбережувальних методик; реалізацію особистісних потреб у здоров'ятворчій діяльності; самостійну діяльність зі збереження і зміцнення здоров'я; оцінку та аналіз власної здоров'ятворчої діяльності; активність і творчість учителів у пошуку і створенні власних систем оздоровлення, власного досвіду підтримання оптимального стану професійного здоров'я; сприяння вчителям у подоланні перешкод стосовно реалізації розумного способу життя; самопізнання і саморозвиток учителів; працю самоорганізації у галузі здоров'я на основі творчої активності і валеологічної компетентності.

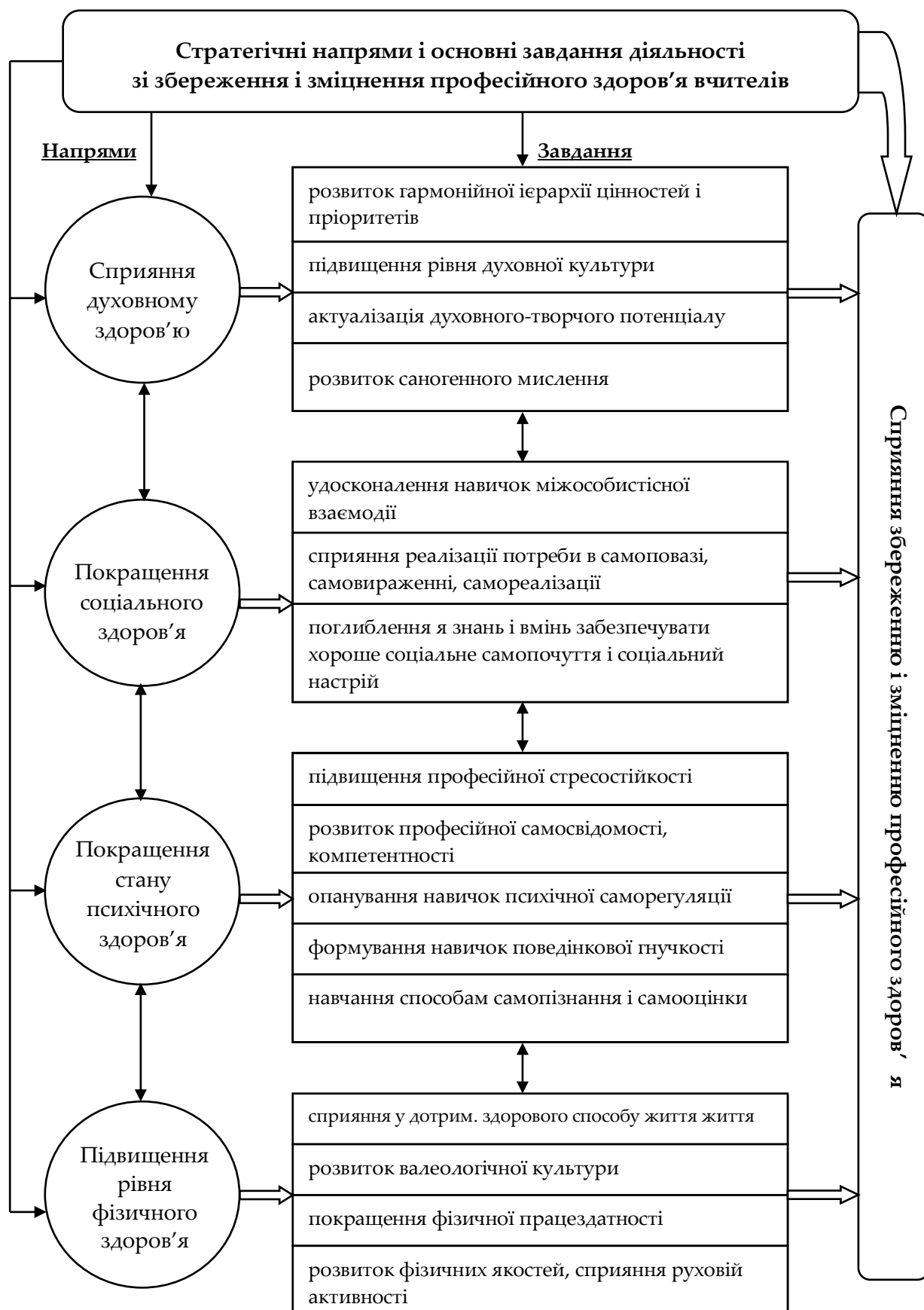

Рис. 1. Стратегічні напрями й основні завдання діяльності зі збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів

Це дасть змогу фахівцю проектувати свій спосіб життя на кожному етапі педагогічної діяльності, підтримувати оптимальне фізичне, психічне, соціальне і духовне здоров'я впродовж усього життя і професійної діяльності, протистояти негативним чинникам педагогічної діяльності, долати професійні труднощі з найменшими втратами для здоров'я.

Заходи щодо забезпечення професійного здоров'я вчителів повинні охоплювати інформування, емоційну підтримку, створення умов для самореалізації педагога, формування самоефективності його особистості, психологічний супровід успішної професіоналізації. Діяльність повинна спрямовуватися на профілактику виникнення професійного стресу, корекцію хронічного стресу професійного походження, попередження виникнення емоційного вигорання, професійних деформацій, деструкцій, дисгармоній [4].

Основною умовою збереження професійного здоров'я вчителя є спрямованість на саморозвиток, особистісне і професійне зростання, тому важливим завданням є розвиток професійної мотивації, гармонізація самооцінки й загалом Я-концепції вчителя, підвищення його професійної стресостійкості. Уважаємо, що в педагогів потрібно формувати систему знань про особливості професії в контексті здоров'язбереження, починаючи з етапу вибору професії, продовжуючи в процесі фахової підготовки, удосконалюючи й поглиблюючи її впродовж усієї професійної кар'єри. Це дасть змогу знизити втрати здоров'я за час педагогічної діяльності, сприятиме професійному довголіттю

Реалізація окреслених завдань вимагає спільних зусиль адміністрації закладу загальної середньої освіти, усього педагогічного колективу, шкільної психологічної служби, кожного вчителя зокрема, формування здоров'язбережувального освітнього простору. Це, у свою чергу, потребує розроблення теоретичних і практичних аспектів формування здоров'язбережувальної педагогічної системи закладу освіти, яка повинна охоплювати моніторинг стану здоров'я вчителів, медичну профілактику, психологічний супровід, профілактичні та оздоровчі заходи, використання сучасних технологій збереження й зміцнення професійного здоров'я, психотехнологій самооздоровлення. На сьогодні існує необхідність у розробленні на державному рівні концепції професійного здоров'я (довголіття) педагога, визначенні реальних шляхів втілення її у життя.

Література:

1. Бурлачук Л. Ф., Коржова Е. Ю. Психология жизненных ситуаций: Учебное пособие. М.: Рос. пед. агентство, 1998. 262 с.
2. Вайнер Э. Н. К вопросу об основополагающих признаках валеологии. *Валеология*. 1997. № 4. С. 5-7.
3. Мешко Г. М. Професійне здоров'я очима вчителів сучасної школи. *Практична психологія та соціальна робота*. 2010. № 3 (132). С. 6-11.
4. Мешко Г. М., Мешко О. І. Професійне здоров'я педагога як об'єкт діяльності шкільної психологічної служби. *Психолог*. 2007. № 36 (276). С. 7-9.
5. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя. М.: Издат. центр «Академия», 2004. 320 с.

Meshko H. M., Meshko O. I.

TEACHERS' PROFESSIONAL HEALTH OF THE MODERN SCHOOL: EXPECTATION AND REALITY

The article is devoted to the study of teachers' health, revealing the depth of their motivation to health and creative activity, the level of their readiness for preserving and strengthening professional health, the features of their internal picture of professional health. The results of teachers' questionnaire have been represented, which gave the opportunity to reveal high morbidity rates of teachers, negative tendencies in their mental status, low degree of possessing methods of emotional stress removal and health preserving technologies, low level of professional stress resistance, in general, lack

of competence on the issues of healthcare preservation. The strategic directions and their corresponding tasks in preserving and strengthening teachers' professional health in the institution of general secondary education have been determined, which include: promotion of spiritual health, improvement of social health, mental health condition and physical health. Measures aimed at ensuring teachers' professional health have been outlined: provision of information, emotional support, creation of conditions for teacher's self-realization, formation of self-efficacy of teacher's personality, psychological support of successful professionalization. It has been determined that the activity of school administration and school psychological service should be aimed at the preventing the emergence of professional stress, correcting chronic stress of professional origin, preventing emotional burnout, professional deformation, destruction and disharmony. It has been pointed to the necessity of the development of theoretical and practical aspects of the formation of the health-preserving educational system of educational institution, that should cover teachers' health monitoring, medical prevention, psychological support, preventive and health-improving measures, usage of modern technologies for preserving and strengthening professional health, psychotechnology of self-healing.

Key words: teachers' health, state of professional health, preserving and strengthening professional health, health and creative activity, internal picture of professional health, readiness to health-preserving activity.

Дата надходження статті: «27» червня 2018 р.

УДК 811.111'276.6:004.738.5

Микитенко Н. О., Семеряк І. З.*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ

У статті здійснено аналіз основних видів і типів технологій навчання іноземних мов і культур як комплексів відібраних і розташованих у певному порядку прийомів навчання, якими користується викладач у процесі формування й розвитку стратегій іншомовного професійно орієнтованого спілкування студентів. Виявлено, що провідними сучасними технологіями формування стратегій іншомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх програмістів є мережеві технології (інтернет-, веб-технології); комп'ютерноорієнтовані технології навчання, що передбачають повне або часткове комп'ютерне навчання; комунікативно-ігрові технології. Виявлено особливості сучасного навчального середовища. Доведено, що активне використання в навчальному процесі інтернету зумовлене специфікою майбутньої професійної діяльності програмістів та має низку переваг, а саме: орієнтація на ефективну взаємодію учасників навчального процесу в системах «студент-студент», «викладач-студент»; активна участь майбутніх фахівців у процесі навчання; творчий підхід до проведення занять; активізація самостійної пошукової діяльності студентів; високий рівень мотивації та емоційності здобувачів вищої освіти; організація наближеного до автентичного контексту вживання іноземної мови в процесі іншомовного професійно орієнтованого спілкування. Онлайн чат-навчання визнано одним із ефективних видів навчальної діяльності майбутніх програмістів, організованих із використанням сучасних комп'ютерноорієнтованих технологій навчання іноземних мов, і спрямованих на формування в майбутніх програмістів стратегій іншомовного професійно орієнтованого спілкування. Проаналізовано переваги й недоліки використання комунікативно-ігрових технологій у процесі формування в майбутніх програмістів стратегій іншомовного професійно орієнтованого спілкування.

Ключові слова: стратегії спілкування, іншомовне професійно орієнтоване спілкування, майбутні програмісти, мережеві технології, комп'ютерноорієнтовані технології навчання, комунікативно-ігрові технології, навчальне середовище, онлайн чат-навчання.

* © Микитенко Н. О., Семеряк І. З.